

የኢትዮጵያና የኤርፓውያን የገና በዐል ልዩነት

፩ ገና የቃል ፍች

፩ኛ/ ገና ማለት ከፅርዕ ቋንቋ የተወረሰ ሲሆን የቃሉ ትርጉም ልዩነት ማለት ነው። እግዚአብሔር ለዓለም በሰጠው ተስፋ መሠረት የክርስቶስ መወለድ አስፈላጊ ሆኖ ተገኘ፤ ይህም ዓለም የክርስቶስን የልደቱን በዓል ለማክበርና የደስታው ተካፋይ ለመሆን ተዘጋጅቶ የቀኑን መድረስ በታላቅ ፍፍቅ ረዘም ላለ ጊዜ ሲጠባበቅ ቆየ። ጊዜውም ሲደርስ በአውግስጦስ ቁጥር ዘመን መንግሥት ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ለዓለም የሰጠውን ቃል ኪዳን ለመፈጸም በቤተ ልሔም ከድንግል ማርያም ተወለደ። ጨለማና አርጌ የነበረውም ዓለም አዲስ ዓለም ሆነ፤ በዚህም የጌታችን የኢየሱስ ክርስቶስ ልደት ለአዲስ ዘመንና ለሥልጣኔ በር ታላቅ መክሊቻ ቁልፍ ሆኖ ተገኘ።

በተጨማሪም በዓለም እስከ አሁን ድረስ ብዙ የደስታ ልውውጦች ቢደረጉም የክርስቶስ ልደት ግን ዘመን የማይሸረው ጊዜ የማይለውጠው አድናቆቱ የማይበርድበት አዲስ ለውጥ በመሆኑ በኃጢአት ታሥረው የነበሩ እስረኞች በነፃ ተፈቱ የሥጋና የመንፈስ ነፃነትም ለተቀበሉት ሁሉ ታወገዋቸው።

ስለዚህ የክርስቶስ ልደት ለዓለም ሕይወት የተፈጸመ ራሱ እንደ ታላቅ ስጦታ ስለሆነ ቃል ሥጋን ለብሶ በዚህ ዓለም ሲሠራና ሲያስተምር በቆየበት ጊዜ ለእያንዳንዳችን የምንጠቀምበትን ምሳሌና ትምህርት ስለሰጠን ለሕይወታችን ዓይነተኛ መምሪያ ሆነልን።

፪ኛ የትመጣው በታሪክ መልክ

ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ የተወለደበትን እርግጠኛውን ዕለት የአስትሮኖሚ የአርኪዎሎጂና የታሪክ ሊቃውንት ሲወያዩበት የቆዩ አርዕስተ ጉዳይ ቢሆንም ወደ ፊትም እንዳከራከረ ይኖር ይሆናል፤ ትክክለኛውን ዕለት የሚያረጋግጥ ታሪካዊ የጽሑፍ መረጃ እስካሁን ድረስ የተገኘ አይመስልም። የክርስቲያን ቀን መቁጠሪያዎችም በዚህ ሁኔታ አይመሳሰሉም፤ በጎርጎራያን የዘመን አቆጣጠር የሚጠቀሙት የዓለም ሕዝቦች የክርስቶስን የልደት በዓል ኢትዮጵያውያን ከሚያከብሩት የልደት በዓል ፲፫ ቀን ቀደም ብለው ያከብራሉ።

ይህስ እንዴት ሊሆን ቻለ? አመጣጡስ እንዴት ነው? የሚል ጥያቄ ይገጥሙ፣ ይሆናል ።

ክርስቲያኖች ክርስቶስ የተወለደበትን ቀን ለመረዳት በጥብቅ ምርምር የጀመሩት በሦስተኛው መቶ ዓመት ይመስላል፤ ቀሌምንጦስ የተባለው የእስክንድርያ ሊቅ ክርስቶስ የተወለደው ግንቦት ፳ ቀን ነው ሲል አስተያየቱን ሰጥቶ ነበር ። ቢሆንም የሮም ቤተ ክርስቲያን የጌታን ልደት በታኅሣሥ ፳፮ ቀን ታከብር እንደነበር ከ፫፻፴፮ ዓ. ም. ጀምሮ ግልጽ ነው ። ይህ ቀን በአሕዛብ ዘንድ የፀሐይ በዓል እየተባለ ይከበር ስለነበር ክርስቲያኖች ይህንን የጣዖት አምልኮ ጠባይ ያለበትን በዓል ለመቃወም ሲሉ የጌታን ልደት በዚህ ቀን ማክበር ጀመሩ የሚል አስተያየት አለ ። የምሥራቅ ቤተ ክርስቲያን ቅድሚያ ሰጥታ የምታከብረው እ/ኤ/አ/ ጥር ፮ ቀን የሚለውን የኤጲጳጳስን በዓል ነበር፤ ከጥቂት ጊዜ በኋላ ግን የጌታን ጥምቀቱንና ልደቱንም ከዚህ ጋር በማያያዝ ጥር ፮ ቀን ስታከብር እንደቆዩት የዕውቀትና የታሪክ መድብል ወይንም እንሳይክ ሎፕዲያ ይገልጻል ።

በክርስቲያን ዓለም ውስጥ እንዲህ ያለ ልዩነት ሊደርስ የቻለው ከጌታ ልደት በ፳፮ ዓ. ዓለም ጁሊየስ የተባለው የሮማ ቄሣር የጊዜው የከዋክብት መርማሪ የነበረውን ሶስግነስን አስጠርቶ ተመስቃቅሎ የነበረውን የዘመናት አቆጣጠር እንዲያስተካክል አዘዘው ።

ይኸም ሊቅ ፈቃደኛ ሆነና እንደታዘዘው አድርጎ ስላቀረበለት ጁሊየስ ቄሣርም በሁኔታው እጅግ ተደስቶ ሊቁን ካመሰገነ በኋላ ሮማውያን ቀድሞ የነበረውን የዘመን አቆጣጠር ትተው ተሻሽሎ የወጣውን አዲሱን የዘመን አቆጣጠር ሥርዓት ተከትለው ወደፊት እንዲሠሩበት አዘዘ፤ ዓመቱንም በ፲፪ ወሮች ከፋፍሎ እያንዳንዱን ወር ከየካቲት በስተቀር በማፈራረቅ ፴፩ና ፴ ቀናት እንዲኖራቸው አድርጎ ወሰነ ።

የየካቲት ወር ግን ፳፱ ቀናት እንዲኖረው አደረገ ። ነገር ግን በየአራቱ ዓመት አንድ ቀን ትርፍ ስለሚመጣ በአራተኛው ዓመት የካቲት ፴ ቀናት እንዲኖረው ሆነ ። በተጨማሪም ጁሊየስ ቄሣር የዓመቱ መጀመሪያ መጋቢት የነበረውን አዛውሮ ጥርን የዓመቱ መጀመሪያ እንዲሆን ደነገገ ። የዘመናት አቆጣጠርን ከወራቱ ጋር ለማያያዝና ለማዛመድ በመፈለግ ጁሊየስ ቄሣር በ፵፮ ዓመተ ዓለም ማለት አዲሱ ድንጋጌ በወጣበት ዓመት ፱፻፵፮ ቀናት እንዲኖሩት አዘዘ ። ሮማውያን ይህን ዓመት ገብርቅርቅ ዓመት ብለው ጠርተውታል ። ከዚህም በኋላ የዘመኑን መቁጠሪያ ስም የያዘው ጁሊየስ ቄሣር ስለተባለ በእ

ርሱ ስም «ጁሊያን ካላንደር» ተብሎ እስካሁን ሲጠራ ይኖራል ። የጁሊያንን የዘመን አቆጣጠር ብዙዎች አገሮች ለአንድ ሺህ አምስት መቶ ዓመታት ያህል ሲገለገሉበት ቆይተዋል፤ ምክንያቱም የዓመቱ ቀናት ተቀምጠው ፫፻፷፮ ከሩብ ሊሆኑ በመቻላቸው ነበር ። ይህም መሬት ፀሐይን በዓመት አንድ ጊዜ የምትዞርበት የትክክለኛው ቀን ብዛት ነው ። ይህም ሆኖ የተሟላ አልነበረም፤ ምክንያቱም ፲፩ ደቂቃ ከ፲፱ ሴንቲኛ ከሚገባው ጊዜ ስለሚበልጥ ነበር፤ ከዚህም የተነሣ በወራት ልውውጥ ላይ አልፎ አልፎ ገብርቅርቅ ተፈጥሯል ። ስለዚህም ይህንን የወራትን የመፈራረቅ ጊዜ ለማስተካከልና በጠቅላላው የጁሊያንን የዘመን አቆጣጠር ለማሻሻል በ፩፻፳፻፹፱ ዓ. ም. እ/ኤ/አ/ የሮማው ፓፓ ጎርጎርዮስ ስምንተኛ የከዋክብት ሊቃውንትን ሰብስቦ ከተመካከረበት በኋላ የዘመን አቆጣጠር ተሻሽሎ እንዲሠራበት አዋጁን አስተላለፈ ። ከዚያ በፊት ቤተ ክርስቲያን ጁሊየስ ቄሣር የተባለው የሮማ ንጉሥ ከክርስቶስ ልደት በፊት በ፵፮ ተኛው ዘመን በበየነው የዘመን አቆጣጠር ትመራ ነበር ። ነገር ግን ይህ የዘመን አቆጣጠር ጉድለት ተገኘበት፤ ምድር ፀሐይን በአንድ ዓመት አንድ ጊዜ ለመዞር የሚወስድባት ጊዜና የጁሊየስ ቄሣር ዘመን አቆጣጠር በሚያመለክተው የዓመት ርዝመት አልተስማሙም፤ እንዲያውም በ፩፻፳፻፹፱ ዓ/ም እ/ኤ/አ የምድርን መዞር በመከታተል የተገኘው የዘመን ርዝመት በ፲ ቀናት የተለያዩ ሆነው ተገኙ፤ ይህንን ጉድለት ለማስተካከል በ፩፻፳፻፹፱ ዓ/ም እ/ኤ/አ/ጥቅምት ፮ ቀን ሊሆን የሚገባው ቀን ጥቅምት ፲፮ ቀን እንዲሆን ተመድቦ የጎርጎርዮስ ዘመን አቆጣጠር የተጀመረው በዚህ ዘመን ነው ።

ይህ ሕግ ከወጣ በኋላ የሮማ ካቶሊክ ቤተ ክርስቲያንን ትምህርት የሚከተሉ አገሮች ወዲያውኑ ተቀብለው በሥራ ላይ አዋሉት፤ ሆኖም የጀርመን ግዛቶች እስከ ፲፯ኛው መቶ ዓመት ድረስ በቀድሞው በጁሊያን የቀን አቆጣጠር ይጠቀሙ ነበር፤ እንግሊዝም ብትሆን አዲሱን የጎርጎሪያንን የቀን አቆጣጠር የተከተላቸው በ፩፻፺፻፶፪ ዓ/ም እ/ኤ/አ/ ነው ። ከዚያም ወዲህ ሌሎች የኤውሮጵ አገሮች ተቀብለውታል ።

ይህም ሁሉ ሊሆን የቻለው በ፩፻፳፻፹፱ ዓ/ም የተጨመሩት ፲ ቀናት ተጠራቅመው ጎርጎሪያን በተባለውና ጁሊያን በተባለው የዘመን አቆጣጠር መሐል የዓመታት ልዩነት ስለፈጠረ ነው ። እንዲያውም አሁን በያዝነው ክፍለ ዘመን እየደር ተጨማሪ የሆኑት ቀናት ወደ ፲፫ ቀን ደርሰዋል ይባላል ።

በዘመን አቆጣጠር ለውጥ የተነሣ የምዕራባውያንና የኢትዮጵያውያን የልደት በዓል በ፲፫ ቀናት ይለያያሉ፤ የትንሣኤ በዓል ግን በሦስት ዓመት አንድ ጊዜ አንድ ላይ ይውላል ። ምንም እንኳ ምዕራባውያን የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን

የጁሊያንን የዘመን አቆጣጠር ትክተላት ብለው ቢገምቱም የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ግን በጉርጉሪያም ሆነ በጁሊያን የዘመን አቆጣጠር ሳትመራ ድሜጥርስ በጀጃ ዓ/ም የወሰነውን ባሕረ ሃሳብ ተከትላ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ መጋቢት ፳፱ ቀን ተጽንሶ ታኅሣሥ ፳፱ ቀን ተወለደ፤ ጥር ፲፩ ቀን ተጠመቀ ስትል ትወስናለች ። ይህም የቤተ ክርስቲያን ታሪክ በሆነው በስንክሳር ተጽፎ ስለሚገኝ ሁኔታውን በይበልጥ በዚሁ መጽሐፍ መረዳቱ ሳይጠቅም አይቀርም ።

ይሁን እንጂ በመጀመሪያው እንደተናገርነው ዓለም ብዙ ጊዜ ስለዘመን አቆጣጠር ብዙ ችግር ገጥሞት እንደነበረ ግልጽ ነው፤ ለምሳሌ ከለዳውያንና ባቢሎናውያን ዘመንንም ሆነ ቀናትን ይቁጥሩ የነበሩት በፀሐይ በከዋክብት በጨረቃ ነው እየተባለ ይገመታል ። ጳላም የዕርዕ ሰዎች እነሱ የተወለዱበትን ነገሥታቱ የነገሡበትን ዘመን ለማወቅ ሲፈልጉ በእንዲህ ያለ ማራቶን ተወለድኩ ይህን ያህል ማራቶን ሆነኝ፤ ነገሥታቱም ይህን ያህል ማራቶን ነገሡ እያሉ ዘመናቸውን በማራቶን ይቆጥሩ እንደነበር ታሪክ ይነግረናል ። ከዚህ ሌላ ደግሞ እገሌ በተሾመ ጊዜ እገሌ በነገሠ ወራት ተወለድኩ እያሉ ዘመናቸውን በሹም በንጉሥ ይቁጥሩ ነበር እየተባለ ይታሰባል ።

ኢትዮጵያ ግን በዘመን አራትም በዓመተ ዓለምም እየቆጠረች ሥራዋን ስታከናውን ቆይታለች ። በዘመን ሐዲስም ደግሞ ክርስቶስ ከተወለደበት ጊዜ አንሥቶ ድሜጥርስ የሊቀ ጳጳስነት ማዕረግ አግኝቶ እስከተሾመበት ዘመን ድረስ የአጽዋማትም ሆነ የበዓላት ለውጥ ትክክለኛ ውሳኔ ይዞ ስላልነበር አሱ በተሾመ በጅጁ ዓመት ጌታችን ኢየሱስ በተወለደ በጀጃ ዓ/ም መንፈሳውያን ሊቃውንትንና የከዋክብት አቆጣጠር ችሎታ ያላቸውን ምሁራን በገባኤ ሰብስቦ በዐቢይ ቀመር፤ በማዕከላዊ ቀመር፤ በንዑስ ቀመር ወስኖ የበዓላትንና የአጽዋማትን አቀናባቢ የዘመንን አቆጣጠር በሚገባ አድርጎ ስለወሰነ የዘመን አቆጣጠር ችግር ኢትዮጵያውያንን ገጥሟቸው አያውቅም ። ድሜጥርስም ይህንን ለመወሰን ያሰበበት ዋናው ምክንያት ስቅለት መጋቢት ፳፯ን ትንሣኤ መጋቢት ፳፱ን ቀን ሳይለቁ በየዓመቱ እየተመላለሱ ይውሉ ስለነበር ከመጋቢት ፳፯ እስከ ሚያዝያ ፴ ቀን ባሉት ቀናት ስቅለት ዓርብን ትንሣኤ እሁድን ሳይለቁ እንዲውሉ በማለት ወሰነ ። የበዓላትና የአጽዋማት ማስገኛ የሆነው መጥቅና፤ የሌሊትና የመጻፍት መቀላጠሪያ የሆነው አበቅቱም እነዚህ ሁለቱ ከ፴ እንዳይወጡና እንዳይወርዱ ከደነገገ በኋላ የክርስቶስ ልደት በ፫ቱ ዘመናት በታኅሣሥ ፳፱ ቀን እንዲውል በ፱ተኛው በዘመን የሐንሰ ግን ጳጳሩን ፮ ቀን ስለምትሆን ታኅሣሥ ፳፰ ቀን እንዲከበር አውጆአል ።

በተጨማሪም ዘመናት ቀጥረውን ይዘው እንዲመላለሱ በማለት ዐውደ ዓመት በፀሐይ ፫፻፳፭ በአራተኛው ዓመት ግን ፫፻፳፮ ። በጨረቃ ፫፻፶፬ እንዲሆኑ ስለአቀናበረ ዘመናት በዚህ ሲመላለሱ እንዲኖሩ በማድረግ የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ስለዘመናት አቆጣጠር ቀድሞም ሆነ ዛሬ ችግር ገጥሟት ስለማያውቅ የጁሊያንንም ሆነ የጉርጉሪያንን የዘመን አቆጣጠር ሳትከተል ከማንም ሳትበደር በራሷ የዘመን አቆጣጠር ስትመራ የኖረችው ከዚህ የተነሣ ነው ።

ይህንንም ለማወቅ ብንፈልግ አቡሻህር የተባለውን መጽሐፍ ብንመለከት ለመረዳት እንችላለን ።

፫ኛ በቤተ ክርስቲያን በኩል ያለው ይዘታ

ከሙሴ እስከ ዳዊት ዘመን መንግሥት የነበረችው ደብተራ አራትና ሰሎሞንም በልዩ ልዩ ጌጥ አስጊጦ የሠራው ቤተ መቅደስም ቢሆን እነዚህ ሁሉ የበግና የላም የልዩ ልዩ እንስሳት ሥጋና ደም ይሰዋባቸው ስለነበሩና ሊቀ ካህናቱም በዓመት አንድ ቀን ከላይ በተጠቀሱት ሥፍራዎች ገብቶ የሕዝቡን ኃጢአት ያስተሠርይ የነበረው የእንስሳን ደም በማፍሰስና ስብ በማጠስ ስለነበር ሕዝብ እምነቱን የሚያሳርፍባቸው እውነተኛ ድርጅቶች አልነበሩም ። ሊቀ ካህናቱም ቢሆን በሥጋ ልደት ተገልጾ ራሱን መሥዋዕት አድርጎ ለሚያቀርበው ለትክክለኛው ሊቀ ካህናት ተመሳሳይ ነበር እንጂ እርግጠኛው ሊቀ ካህናት አልነበረም ። ለዚህም መረጃ የሚሆነን ክርስቶስ በልደት ከመገለጹና እውነተኛዋ ቤተ ክርስቲያን ከመቋቋሟ ቀደም ብሎ በነበረው ዘመን የሚኖሩትን አሕዛብ ሁሉ ደብተራ አራትም ቤተ መቅደስም ይጸዩቸው ነበር ። በተጨማሪም ከእሥራኤልም ሕግና ሥርዓት የተለዩ ከተስፋውም ኪዳን ውጭ ከመሆናቸው የተነሣ ተስፋ አልነበራቸውም ። ክርስቶስ በልደት ተገልጾ ራሱ መሥዋዕት ሆኖ የቋቋማት የወንጌል ቤተ ክርስቲያን ግን ቀርበው የነበሩት እሥራኤል ከተስፋው ውጭ ሲሆኑ ርቀውና በእሥራኤል ዘንድ ተጠልተውም የነበሩትን አሕዛብን ተቀብላ የክብሩ ወራሽ እንዲሆኑ አድርጋቸዋለች ።

ከዚህም የተነሣ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ሁልጊዜ በቤተ ክርስቲያን በኩል የሚገኝ መሆኑን በወንጌል አማካይነት ገልጿል ። በልደቱም ጥላ ሥር ተዘግተው ለሚኖሩ ምዕመናን ለሥጋቸውና ለነፍሳቸው ዕረፍትን ለሚፈልጉ ሁሉ አገልግሎቷን ለሕዝብ እንድታበረክት በማለት ወደ እርስዋ የሚገባ ሁሉ እንዲጠቀምባት በማሰብ የመንገድ ማደሻ የምትሆን ሉንዲት ቅድስት ቤተ ክርስቲያንን የዕረፍት ድርጅት ትሆንላቸው ዘንድ አቋቋመላቸው ። እንግዲህ

ልደት በቤተ ክርስቲያን በኩል ያለው ይዘታ የተሟላ በመሆኑ ክርስቶስ የተወ ለደባት ቤተ ልሔም የሆነችው ቤተ ክርስቲያን በሥጋ ተገልጾ ለዓለም ያደረ ገውን ሰፊ ልግሥና በየዓመቱ የልደቱን በዓል ራሷ እያከበረች ምእመናንን ስታስከብር ትኖራለች ።

፬ኛ ከሕዝብ ልማድ ጋር ያለው ግንኙነት

የክርስቶስ ልደት በዓል በብዙ ሚሊዮን የሚቆጠሩ የዓለም ክርስቲያኖች በዓመት ከሚያ ከብሯቸው በዓላት ከፍተኛውን ደረጃ የያዘ ነው። በዓሉ የሚከበረው በዚያን ጊዜ በቤተ ልሔም ውስጥ የነበረውን ሥነ ሥርዓት በመከተል ጠቢ ባን ለቤተ ልሔም ሕፃን ባቀረቡት ወርቅጃጃና ክርቤ ስጦታዎች አምሳያ ነው።

በዓለም የሚገኙ ክርስቲያኖች የልደትን በዓል በአንድ በተወሰነ ዕለት እንደሚያከብሩት ሁሉ ስለበዓሉ ታላቅነት የሚያደርጉት ሥነ ሥርዓትም እንደ የሀገሩ ልማድ የተለያየ ነው።

በኢትዮጵያ ገና ከሞኪማው ጀምሮ የአካባቢ ሥነ ሥርዓት በቤተ ክርስቲያን ይጀመራል። ከምሽቱ አራት ሰዓት ሲሆን የጌታን መወለድ የምሥራች የሚያ በሥሩ የአብያተ ክርስቲያናቱ ደወሎች በየሉበት ድምፃቸውን ካሰሙ በኋላ፤ ሕዝቡም ካህናቱም ወደ ቤተ ክርስቲያን ይገሰግሣሉ።

ከዚያም በኋላ ካህናቱ ማገሌት ቁመው ክርስቶስ ተወለደ በምድርም ሰላም ሆነ እያሉ ሲዘምሩ ሴቶቹም ወንዶቹም ተባብረው ሲያመሰግኑ ይቆዩና ቅዳሴ አስቀድሰው ልክ ከሌሊቱ ፱ ሰዓት ሲሆን ከዚህ ላይረሳቸው አምላክ ምስጋና እያቀረቡ ወደየቤታቸው ይሔዳሉ። ከነጋም በኋላ ዘመድ በመጠየቅ ቤተ ሰብ በመሰብሰብ ግብግብ በመገባበዝ ልዩ ልዩ ስጦታ በመለዋወጥ ቤታቸውን ቈጩግ፤ ፊላ በመገባባቱ፤ ዳቦ በመጋገር ጠላ በመጥመቅ ጠጅ በመጣል በግ፤ ዶሮ፤ በማረድ ከአካባቢ የሚገኙትም ሰዎች ሁሉ ተሰብስበው ሰንጋ ጥለው በመቃረጥ በዓሉን ያከብሩታል። በየቤታቸውም ምሳ ለሚበሉ በት ጊዜ በመሰብ ተሠርቶ ተሸፍኖ ከመሐል ይቀርባል። በመሰብም ዙሪያ ለመቀመጫ የሚያገለግሉ በርጨማዎች ይደረድራሉ አለዚያም በመሰብ ዙሪያ የበግ አገጣጣ ወይም ጀንዲ ይነጠፋል፤ ሁሉ የሀገር ልብስ ለብሰው በመሰብ ዙሪያ ተሰብስበው ይጋበሣሉ። ከበሉና ከጠው በኋላ ወደ ሜዳ ሂደው የረረስ ጉግስ፤ የገና ጨዋታ ሲጫወቱ ይውላሉ። የኢትዮጵያ ሕዝብም ከጥንት ጀምሮ ከአባቱ ሲያያዝ በመጣው በእንዲህ ያለው የልማድ ግንኙነት የገናን በዓል ከትንሽ እስከ ትልቅ ሲያከብረው ይኖራል።

በሌላው ክፍለ ዓለም ደግሞ እንደሚከተለው ነው

በአሜሪካ) በዓሉ ከመድረሱ በፊት ለቤተ ሰብ ለዘመድ ለወዳጅ የሚሰጡ ልዩ ልዩ ስጦታዎች ቀደም ብለው ሲዘጋጁ ይሰነብቱና በዓሉ ሊደርስ የ ቀን ወይም ፬ ቀን ሲቀረው የተዘጋጁት ስጦታዎች ሁሉ መታደል ይጀመራሉ። መንፈሳዊ ስሜት ባለበት በቤተ ክርስቲያንም ውስጥ መዝሙር በመዘመር ከፍ ባለ ሥነ ሥርዓት ይከበራል። ለምሳሌ ያህል በእያንዳንዱ ቤተ ክርስቲያን በቅ ጥር ግቢው ውስጥ በጥጥ አመልማሎ ተፈነጣጥቆ በአገጠ ክር ሻማ ያለበት ዛፍ ይተከላል፤ በአጠገቡ የቤተ ልሔሙን ግርግም የመሰለ ምስል ወይንም እው ነተኛ ከብቶችም የሚገኙበት በረት ተሠርቶ በሕዝብ ለብዙ ጊዜ ይጉበኛል።

በ ፈ ረ ን ሣ ይ

ይህን በመሰለ ሥነ ሥርዓት ይከበራል፤ በተለይ ሕፃናትና ልጆች ማታ ሕፃኑ ክርስቶስ በረድኤቱ ጫማዎቻቸውን እንደሚመላላቸው በመተማመን መጫሚ ያቸውን ከጉበኑ ጥግ ያኖሩታል።

በ ስ ዊ ዘ ር ላ ን ድ

ደግሞ በሚያስደንቅ ሁኔታ የሚከበር ሲሆን ከሌላው ትንሽ ለወጥ የሚልበት ልጃገረዶችም ሆኑ ወንዶች ልጆች ለገና ዋዜማ በሚሄዱባቸው ቤተ ክርስቲያኖች መግቢያ አጠገብ ከሚያገኝቸው ምንጮችና እንዲሁም ቧንቧዎች ሦስት ሦስት ጊዜ ይገነጫሉ ምክንያቱም እጮቻቸውን በጉ ዳና ወይም በቤተ ክርስቲያን አካባቢ እናገኛለን እያሉ ስለሚያምኑ ነው። ከዚህም ሌላ አንዳንድ ስዊሆች የልደት ማታ እንስሳት አፍ አውጥተው በመናገር ለክርስቶስ ክብር ይንበረከካሉ ብለው ያምናሉ።

በ ኢ ጣ ል ያ

ከልደት በፊት ያለውን ቀን ገሃድ ነው በማለት ይጸሙታል፤ ወደ ማታም በተዘጋጀ በቤተ ልሔም ሥነ ሥርዓት ያከብሩታል። ሌላው አካባቢ ግን ከሌላው አገር ልዩነት የለውም።

በ እ ስ ፓ ኝ

የገና በዓል መንፈሳዊ ሥነ ሥርዓት በቤተ ክርስቲያን ማታ ከተከበረ በኋላ ከእኩሉ ሌሊት ጀምሮ ሕዝቡ በጭራራና በዳንስ ሌሊቱን ያነጋጥላል።

በዚህ ቀን የሚደሰቱበትም ሙዚቃ ጀታ ሲባል ይህም ከብዙ መቶ ዓመታት ጀምሮ ከቅድም አያቶቻቸው ሲያያዝ የመጣ በመሆኑ ሁሉም ይደሰቱበታል ።

በ እ ስ ካ ን ዲ ኒ ሺ ያ

ሕዝብ ደግሞ ክርስትናን ከመቀበሉ ቀደም ብሎ ያመልክ የነበረ በለመ ለመ ዛፍ ስለነበር ክርስትናንም ከተቀበለ ወዲህ ለክርስቶስ ልደት መግለጫ አድርጎታል ።

በ እ ን ግ ሲ ዝ

የክርስትና ታሪክ ውስጥ እንደሚነገረው ዊንፍሪድ የተባለው የወን ጌል መልእክተኛ አ/ ኤ/ አ/ ከአንድ ሺህ ሁለት መቶ ዓመታት በፊት ወደ ሰሜን ጀርመን ለስብከት ሲዘዋወር በብዙ ሺህ የሚቆጠሩ አረማውያን ልዑል አሰሎፍ የተባለውን መስፍን እንደ ሀገራቸው ልማድ ከትልቅ የወርካ ዛፍ ሥር ቶር ለተባለው ጣዖት ሊያርዱ ሲያጋድሙት ደረሰ ፤ ይህም ወንጌላዊ የሰብአዊው ፍጡር ደም በከንቱ እንዳይፈስ አውግዞ መሥዋዕት ሊሠዋ በተዘጋ ጀበት አካባቢ በጉልህ ደምቆ ይታይ የነበረ አንድ የወርካ ዛፍ ቆርጦ በቅጽ በት ከወርካው ጉቶ አያሌ ቀንበጦች ያሉት የጥድ ተቀጥላ ወጣ፤ ዊንፍሪድ የክርስቶስን ልደት በአዲስ ወጥ ጥድ መሰል ለአረማውያኑ አስረዳ ፤ ከዚያን ቀን ጀምሮ ጥድ የልደት ዛፍ ተባለ ይባላል ።

በሌላ በኩል ደግሞ የልደት በዓል በጥድ መከበር የተጀመረው በስምንተኛው መቶ ዓመት በምሥራቅ ፈረንሳይ አውራጃ ነው ይባላል ። በጠቅላላ በዓለም የሚገኙ ክርስቲያኖች ሁሉ የልደትን በዓል እንደየሀገራቸው ባሕልና ልማድ ስለሚያከብሩት የገና በዓል ከሕዝቡ ጋር ያለው የልማድ ግንኙነት በእንዲህ ያለ ሁኔታ ነው ።

፩ኛ ሊደረግ የሚገባ መሻሻል

ስለ ክርስቶስ ልደት በክርስቲያኖች ዘንድ የሚደረገው መሻሻል በይበልጥ ሥጋዊውን እንጂ መንፈሳዊውን የተከተለ መስሎ አይታይም ፤ ምክንያቱም የገና በዓል የሚከበረው ጫወታ ለመጫወት ልዩ ልዩ ስጦታ ለመለዋወጥ አዳዲስ ልብሰሶችን በየዓይነቱ ገዝቶ ለብሶ ለመንሸራሸር ይመስላል እንጂ በመንፈሳዊ ሕይወት በኩል አዲስ ለውጥ ለማግኘት መፈለጉ እየቀረና በዓለም የመንፈ

ሳዊ በዓል መሆኑ ጥቂት በጥቂት እየተዘነጋ በመሔድ ላይ ነው ። አንዳንድ በስም ክርስቲያን ሆኖ የሚኖረው ግዴለሽ ሁሉ በሌላ ጊዜ ወደ ቤተ ክርስቲያን ሳይደርስ ይቆይና ከምዕመናንም ጋር ተባብሮ በጸሎትም ሆነ በቅዱስ ቀኑ ገን ተካፋይ ሳይሆን ይኖርና ማገበራዊ ኑሮ ስለሚያስገድደው በዓመት አንድ ቀን በዓሉን ለማክበር ወደ ቤተ ክርስቲያን ይመጣል ። እንዲህ ያለውም ሁኔታ እሳዛኝ ከመሆኑም በላይ ለኑሮው መሻሻልን ለሕይወቱ ደስታን ሊፈጥር ላት አይችልም ። እንዲህ ያለውም ሰው በዓሉን የሚያከብረው መንፈሳዊ ደስታን ያስገኛልኛል በማለት ሳይሆን በዚህ ቀን ምርጥ ምግብ ስለሚበላና ዝና ያለው መጠጥ ስለሚጠጣ የስጦታም ልውውጥ ስለአለ ለደስታው ሲል በክርስቲያን ስም የሚጠራው ሁሉ ያከብረዋል ።

እንዲህ ያለውም አድራጎት ራስን በራስ ማታለል በመሆኑ የበዓሉ መንፈስ ወደ አክባሪው ልብ ገብቶ የሚያርፍበት ሥፍራ የለውም ፤ እንዲያውም በተዘዋዋሪ መንገድ ጸጸት እየሆነ የሕሊናም ወቀሳ ያሳድርበታል ።

ይሁን እንጂ ሁኔታውን በጠቅላላው ጠለቅ ብለን የመረመርነው እንደሆነ በዓለም የሚገኙ ክርስቲያኖች ሁሉ ረዘም ላለ ጊዜ ይዘውት በቆዩት ባሕላዊ ቅርሳቸው ላይ ጠቃሚ ያልሆነውን ልማድ ተከተውበታል ።

በተጨማሪም የምዕራባውያን የገና አከባቢ በሰው ሠራሽ ጉዳዮችና በዓይን በሚታዩ በእጅ በሚጨበጡ ዕቃዎች ብዛትና ፍጹም በሆነ ሥጋዊ ደስታ ላይ የተመሠረተ በመሆኑ መንፈሳዊ የሆነውን የበዓሉን መልክ ለቆ እናገኛለን ። ሰው በሥጋው ብቻ እየተሻሻለ በመንፈሱም ጭምር የማይሻሻል ከሆነ ድካሙ ሁሉ ዋጋ ያለው አይሆንም ።

ይህንንም ስንል ደግሞ ሥጋዊውንም ሆነ መንፈሳዊውን ኑሮ አሻሽለው ከሥጋዊ ጌጥ ይልቅ መንፈሳዊ ጌጥን የሚመርጡና በዓሉንም ከልብ የሚያከብሩ እውነተኛ ክርስቲያኖች እንዳሉ መዘንጋት የለብንም ።

፯ኛ ማ ጠ ቃ ለ ያ

ከአንድ እስከ አምስት ያሉትን ነገሮች አንድ በአንድ መርምረናቸዋል ። በክርስቲያኖች መካከል አለመግባባት ሊደርስ የቻለው በጌታ መወለድ ቀንና ዘመን ምክንያት መሆኑን ተረድተናል ። ነገር ግን እንዲህ ያለው ሁኔታ በአንድ አምላክ ለሚያምኑ ክርስቲያኖች ቀላል እንጂ ከባድ ነገር አልነበረም ። እስከዚህም ድረስ ሊያለያዩና በመካከላቸውም አለመግባባትን ሊፈጥርባቸው ባልቻለም ነበር።

ይልቁንስ በየጥቃትነ ነገር መለያየታቸውን ትተው ከጠላቶቻቸው ዘንድ የሚወረወርባቸውን ነገሮች ተባብረው እየመከቱ የወንጌል ብርሃን በዓለም ላይ ሁሉ እንዲበራና የአረግውያንም ጋይል በትምህርት እንዲቀነስ ለአንድ ዓላማ በደክሙ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በልደቱ አማካይነት ለሰው ልጆች ያደረገው ሰላም በይበልጥ እየነገው እንደሚሄድ እርግጥ ነው።

ይሁን እንጂ የአከባበሩን ሥነ ሥርዓትና የቀኑንም ልዩነት እንደታላቅ ቁም ነገር ቆጥሮ መለያየት ባላስፈለገም ነበር። የልደት በዓል አከባበርም መን ፈላጊ ዝንባሌንና የማጎበራዊ ኑሮን መልክ ከያዘ በባሕልም ሆነ በቀን ልዩነት ያለው አኳኋን እስከዚህ ድረስ ክፍተኛ አስተሳሰብ ሊሰጠው እንደማይገባ ግልፅ ነው። በዚያም ሆነ በዚህ ክርስቲያኖች በየጥቃትነ ነገር መለያየታቸውን ትተው እርስ በእርሳቸው እየተግባቡ ክርስቶስ ስለ ፍቅር ስለርገራኔ ስለፍርድ ስለቸርነት በጠቅላላው ስለማጎበራዊ ኑሮ ስምምነትና ስለሌሎችም ባሕርያት ያስተማረውን ትምህርትና ምሳሌ ቢከተሉ ኑሮ ይህች ዓለም በሰላምና በምቅት እረገድ የሚገቡላት ነገር ሊኖር ባልቻለም ነበር።

ከዚህም ሌላ ደግሞ አሁን በአለንበት ዘመን በብሔራዊ በዓሎች አከባበር በኩል የሚያሳስበው የክርስቶስ የልደት በዓል አከባበር ከመንፈሳዊ ዝንባሌ ፈቀት እያለ የልዩ ልዩ ሸቀጥ ማንኛና የማይረዳል በዓል እየሆነ ከመሔዱም በላይ የልደት ምሽት የመዝሙር የምስጋና የጸሎት ምሽት መሆኑ ቀርቶ የጻንስ የጭፈራ የሰካር ምሽት እየሆነ በመሔዱ የቤተ ክርስቲያን መሪዎች ይህ ሁኔታ እየተሰፋፋ ከመሔዱ በፊት ሊያስቡበት ይገባል።

ከነቢየ ልዑል የሐንስ፤